

Inuuneritta
pillugu
nassuiaat

Aallaqqaasiut	3
1. Eqikkaaneq	4
2. Inuunerittap tunuliaqtaa	6
Tamatta akisussaaffipput	7
Innuttaasut oqartussaaqataatillugit allanngoriartortitsineq	8
2006-imiit 2012-imut	9
3. Aqutsisoqatigiit inuttalersugaanerat suliassaallu	11
Ataatsimeeqattaarnerit ataatsimiinnernilu siunertaq pingaarneq	11
4. Inuuneritta pillugu innuttaasunik oqalliseqateqarneq	13
Inatsisartut isumattorsaqatigiisinneqarnerat	16
Innuttaasut siunnersuutaat isumassarsiaallu	16
5. Inuunerittami iliuuseqarfigisassat	18
Suliniarfiusussat nutaat sisamat	18
Iliuuseqarfigisassanik toqqaanermut peqqissuseq pillugu sulinikkut tunuliaqtaasut	20
6. Suliassap ingerlateqqinnissaa	24
Inuunerittami iliuusissat tigussaasut	24
Inuunerittap piviusunngortinnissaa	25
Inuunerittap nalilerneqartarnissaa alaatsinaanneqarnissaalu	25
7. Aningaasanut tunngasut	27
Ilaliussaq 1: Piffissalersuut	29
Ilaliussaq 2: Aqutsisoqatigiit suliassaannut najoqqutassaq	31
Tunuliaqtaasooq	31

Aallaqqaasiut

Inuuneritta 2006 – 2012 Inatsisartut, peqqinnissamik suliallit innuttaasullu qanittumik oqaloqatigisarlugit Naalakkersuisut pilersissavaat.

Inuunerittap suliniutaasigut siunnerfiuvoq inuit ataasiakkaarlutik inuunerata peqqissusiatalu illersornissaa, inuunermi pingaarutillit qaffasarnissaat innuttaasullu oqartussaaqataasutut namminneq peqqissut-siminnut akisussaaqataanissaminnut pisinnaatitaanerata siuarsarnissaa. Inuuneritta innuttaasuni naligiinnerunissap qulakkeerniarnerani tunngavissamut ilaasutut isigisariaqarpoq. Inuuneritta aqcutigalugu sammineqarnerulersitassat tassaapput innuttaasut akornanni nappaataagajuttut, navianaataasut, pinaveersaaritsineq peqqinnerulernissamik sinarsaaneq.

Inuunerittami anguniagaq tassaavoq:

- peqqinnarnerusumik inuunissatsinnik ilinniartinneqarnissarput
- tamatta pitsaasumik inuuneqalernissatsinnut iluaqutaanissaq
- nappaatit pinaveersaartinneqarnissaat peqqinnerullu siuarsarnissaanut iluaqutaanissaq

Naalakkersuisooqatigiinnissamik isumaqatigiissutip ilagaa peqqissut-simut politikiliortoqassasoq peqqissutsip, nappaatit pinaveersaartinnessaasa katsorsarneqarnissaasalu siuarsarnissaanut najoqqutassanik pingaarnersiullunilu tulleriarnerinernik imalimmik. Naalakkersuisut taamaallit lutik nassuerutigaa Kalaallit Nunaanni nappaatit tamaasa katsorsarniarsinnanngikkivut, aamma pingaarnersiulluni tulleriarisoqartariaqartoq. Kikkut tamarmik peqqinnarnerusumik inooriaaseqarnissaat pimoorullugu sulissutigigaanni nappaatit ullumikkut ilisimaneqartut ilarparujussuisa pinngitsoortinnissaat ajornanngilaq, periarfissarlu taanna inuunermi pingaarutillit sapinngisamik qaffasinnerpaatinnissaannut atorluarniarneqassaaq.

Meeqqat ilaqutariillu meerartallit salliutinneqassapput. Meeqqat tarmmik inuunermut tikilluaqqusaasutut misigissapput peroriartussallutillu asanninnermik, ataqqisaanermik innimigineqarnermillu avatangersimaneqarlutik. Inuuneritta Naalagaaffiit Peqatigiit tamanna pillugu isumaqatigiissutaanni allassimasutut meeqqat pisinnaatitaaffii ataqqillugit pilersikkiartuaarneqassaaq.

Inuiaqatigiit peqqissut nunap aningaasarsiornikkut naalakkersuinikkullu ineriartornissaani pinngitsoorneqarsinnaanngillat.

1. Eqikkaaneq

Kalaallit Nunaanni nappaataagajuttut ukiuni arlaqalersuni allanngoriar-tuaarsimapput siunissamilu inuusaatsikkut nappaataalersartut takus-saanerulernissaat ilimagisariaqarpoq.

Nappaatit aamma pissutsit kissaatigisaanngitsut tamakku ilarpassui katsorsarneqarsinnaanngillat taamaallaallu pinaveersaartinneqarsinnaal-lutik, taamaammallu nappatsaaliuinarluni peqqinnermillu siuarsaane-rop annertusinissaa assut pisariaqarpoq. Taama suliniarneq sakkortusarniar-lugu Peqqissutsimut Naalakkersuisoq 2003-mi Kalaallit Nunaanni innut-taasuni peqqinnerulernissamik suliniummik ataatsimoortumik aallar-titsinissamik suliniuteqarpoq.

Innuttaasuni peqqissuunissamik suliniummut taaguusiunneqarpoq Inuu-neritta.

Inuunerittap siunertaaraa Kalaallit Nunaanni innuttaasut tamarmik pit-saaneerusumik sivisunerusumillu inuusinnaalernissaannut periarfissanik pilersitsinissaq.

Naalakkersuisut Inuunerittami innuttaasut peqqissusiat pillugu unammil-lerniagassat pingaarnert tungaatigut suliniutit peqqinnerulissutaasin-naasut pinaveersimatinneqarsinnaasullu sallitinniarpaat tamakkunun-ga ilanngullugit

- Imigassaq nakuusernerlu
- Nerisat timigissarnerlu
- Pujortarneq
- Kinguaassiuutitigut atoqatigiittarneq
- Imminortarnerup pinaveersaartinneqarnera

Meeqqat, inuusuttut ilaqtariillu sullinneqarnissaat immikkut pingaarne-rutinneqarpoq.

Inuuneritta pillugu nassuiaat manna suliniutip ilusilersorlugu suliarinera-ta maannamut killiffigigallagaa ilanngunneqarpoq. Suliniuteqarnissamik pilersaarut Inatsisartut 2006-imi ukiakkut ataatsimiinnissaanni saq-qummiunneqassaaq.

Nassuiaat kapitalinut arfineq marlunnut immikkoortitigaavoq. Kapitali 2-mi Inuunerittamut tunuliaqutaasoq naatsumik saqqummiunneqarpoq. Kapitali 3-mi Aqutsisoqatigiit inuttalersugaanerata suliaasaallu eqqartor-neqarput.

Kapitali 4-mi innuttaasut oqartussaaqataanerata Inuunerittap ilusiler-sorneqarnerani atortinneqarsimaneera allaatigineqarpoq. Kapitali 5-imi peqqinnissanik ajornartorsiutit Inuunerittami suliniuteqarfigineqartussa-tut toqqakkat naatsumik saqqummiunneqarput. Kapitali 6-imi sulinerup

ingerlateqqinnissaannut pilersaarutit naatsumik eqqartorneqarput, kapitali 7-imilu Inuunerittap aningaasanut tunngasortai allaatigineqarlutik.

Ilaliussaq 1-imi Inuunerittap ilusilersornerata piffissalersugaanera aamma 2005-imi 2006-imilu ingerlanneqareersimasut kiisalu 2006-imi pilersaarutit naatsumik takusassiarineqarput.

2. Inuunerittap tunuliaqutaa

Nappaatit Kalaallit Nunaanni atugaasartut ukiuni arlalissuannngortuni allanngoriartuaarsimapput. Nappaatit tunillaassuuttartut, soorlu sakialluut tuberkulose, atugaaneroriarlutik ullumikkut nappaataagajunnerusalrput inooriaatsip pilersitai, peqqinnanngitsunik nerisaqarnerup, timip aalatinngippallaarnerata, tupap imigassallu inuunermi pissaqarnikkut, kulturikkut aningaasaqarnikkullu atugarisanut, inooriaatsimut kingornussaralugillu pissuserisanut paasiuminaatsumik taputartuullutik nassatarisaat. Tamanna peqatigalugu tarnip pissusiisigut atugarissaanngin-neq, ajornerpaasaraangami atornerluinermik imminornermillu ersiuteqarsinnaasartoq, takussaanerulersimavoq.

Nunatta inuisa peqqinnerulernissaat anguniarlugu ajugaaffiginiagassat angeqaat. Inuit peqqinnissanik massakkut pissuserisaasa pitsanngortin-niartariaqartut ullumikkut ilaatigut ilisarnaatigaat agguaqatigiissillugu inuunertussutsip appasinnera, inuusuttut meeqqallu akornanni toquso-qarajuttarnera, imminortartut amerlanerat, kræftimik nappaatit ilaat aalajangersimasut ajunaartarnerillu, imigassartornerujussuaq, kissaatig-inngisamik naartulertarnerpassuit, kinguaassiuutitigut nappaatit, kigu-tilunnerujussuaq kiisalu pualasuut sukkortullu amerliartornerat.

Nappaatit kissaatiginngisamillu pissuserilersimasat tamakku ilarpassui pinaveersaartinneqarsinnaapput, kisianni katsorsarneqarsinnaanngillat, taamaammallu pinaveersaartitsiniarnikkut peqqinnermillu siuarsaanikkut peqqinnissaqarfimmi inuiaqatigiillu ataatsimut isigalugit suliniuteqarnis-saq assut pisariaqalersimavoq. Taama suliniarneq ataqatigiissaarumallu-gu Peqqissutsimut Naalakkersuisup 2003-mi suliniutigilerpaa Kalaallit Nunaanni Inuunerittami ataatsimoorussamik pilersitsinissaq. Innuttaasuni peqqissuunissamik suliniutip taaguutigilerpaa Inuuneritta.

Inuunerittap siunertaraa Kalaallit Nunaanni innuttaasut tamarmik pitsaaneruserumik sivisuneruserumillu inuusinnaalernissaat.

Inuuneq pitsaanerusoq

Kalaallit Nunaanni inupparujussuit inuunerat pisariaqanngikkaluamik ajorpallaarpoq. Meeqqat ilaat ilaqutariinni imigassamit nakuusernermillu sunnigaasimasuni peroriartorput pissutsillu ajornerpaagaangata sumi-ginnagaasinnaasarlutik kinguaassiuutitigullu innarligaasarlutik. Ilinniar-lutik taamaatiinnartartut amerlaqaat, inuusuttullu ilaat siunissaqanngit-sutut inuunertilluunniit isumaqanngitsoq misigalutik imminortarput. Nu-nanut allanut naleqqiullugu kissaatiginngisamik naartulersartut ki-ngaassiuutitigulluunniit nappaateqalersartut amerlasoorujussuupput, ilaatigut klamydia, arnat kingorna naartujumaataarutigilersinnaasagaat, atugaaqaluni. Utoqqaanerusut akornanni pualavallaartut sukkornermillu nappaateqalersartut amerliartorput, tamatumalu kingunerisarpai sivi-suomik napparsimasarneq akuttunngitsumillu sunniuteqapilutsisisarneq, soorlu tappikujuttornngornermik, uummallulernermik il.il.

Sivisunerusumik inuuneq

Kalaallit Nunaanni agguaqatigiissilugu inuunertussusiusartup nunani avannarlerni allani inuunertussutsimit ukiut qulit sinnerlugit sivikinnerunera akuerineqarsinnaanngilaq. Kalaallit Nunaanni agguaqatigiissillugu inuunertussuseq ukiut 65-iinnaapput, massa Canadami, Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup paasissutissiai naapertorlugit Kalaallit Nunaannisullu inummut ataatsimut naatsorsorlugu inuiaqatigiittut nioqqutissiornikkut pilersitsisaraluartumi, ukiut 80-iusut.

Kalaallit Nunaanni peqqinnissamut tunngasunut aningaasartuutit nunani allani pissutsinut naleqqiukkaanni aamma tamatumani allaapput - peqqinnissamut aningaasartuutit inuit amerlassusiat isigalugu qaffasinnerugaluartut agguaqatigiissilugu sivikinnerusumik inuusooqartarmat. Agguaqatigiissillugu inuunertussuseq pingaartumik meeqqat inuusuttullu toqusarnerata apparsartarpaa, taamalu agguaqatigiissillugu inuunertussutsip appassisusianut pissutaanerpaat tassaapput inuusuttut imminortartorpasuit meeqqallu toqusartorpasuit kiisalu – utoqqasaanngulersut akornanni – tupatornerup nassataanik toqusartut. Toqusarnermut pissutaasut tamakku peqqinnissaqarfimmi katsorsaasunit annikitsuinnarmik pinaveersaartinneqarsinnaapput, taamaammallu agguaqatigiissillugu inuunertussuseq qaffassappat katsorsaaneq salliutinnagu assigiinngitsut arlallit akuleriissillugit pinaveersaartitsinissap salliutinnissaa pisariaqarpoq.

Peqqissutsimi naligiinngissuseq

Misissuinerit arlallit takutippaat Kalaallit Nunaanni peqqinnikkut atugarisatigut naligiinnginnerujussuaqartoq. Nunaqarfinni naalungiarsuit toqusartut illoqarfinni toqusartuninngarnit amerlanerusarput; inuusuttut imminortartut Kitaani pisartunut naleqqiullugit Tunumi misinnartumik amerlanerupput; innuttaasut atugarissaarnerusut ilinniarluarsimanagerusullu aamma tassaapput peqqissutsiminnik iluarisimaarinninnerusut; aamma ukiuni kingullerni pujortartartut ikileriaataat pingaartumik innuttaasut atugarissaarnerusortaanni pisimapput. Taamaammat peqqinnikkut naligiinnerulersitsiniaraanni inuiaqatigiinni atugarliornerusut immikkut suliniuteqarfiginissaat pisariaqarpoq.

Tamatta akisussaaffipput

Naalakkersuisut Inuunerittami innuttaasut peqqissuunissaat anguniarlugu unammilligassat pingarnerit tungaasigut suliniutissat salliutinniarpaat. Unammilligassat tamakku taamaallaat assigiinngitsorpassuartigut suliuniuteqarnikkut, assigiinngitsunik suliallit suleqatiginnerisigut kikkullu tamarmik peqataaneratigut aaqqinneqarsinnaapput. Taamaattumik innuttaasut peqqinnikkut atugarisaat peqqinnissaqarfiup kisimi susassarisaatut isigineqanngilaq, tamatumani suleqataasussat pingaarutillit tassaapput inuit ataasiakkaarlutik, ilaqtariit, sulisut, peqatigiiffiit timer-sornermillu ingerlatsisut, ilinniarfiit, Namminersornerullutik Oqartussat

il.il. Matumani pineqarput tamatsinnut unammilligassat, tamakkiullugit suliassavut tamattalu akisussaaffivut.

Inuunerittami tunngaviusumik isumaavoq peqqissuseq sutut ajunngitsutut paasineqartartoq inuullu ilorrisimasutut misigisimanisssaanut, nukii-nut nakuussusianullu tunngasuulluni, tassaallunilu peqqissuuneq nappaateqarfiunngitsoq. Peqqissuseq taamaalilluni annertussutsinut assigiinngitsunut marlunnet atasuavoq; inuunerup pitsaasup – inuunermi nalillit annertussusiat, tamannalu peqatigalugu inuunerup nappaateqarfiunngitsup annertussusia. WHO'p inuunermi peqqinnerup suuneranik paasinninnera malillugu sulissagaanni annertussutsit marluk taakku tamaasa eqqarsaatigisariaqarput. Peqqissutsimut iserfissaq taanna aallaavigalugu pingaartoq tassaavoq inuit ataasiakkaarlutik katsorsaanerup ingerlanerani, taamatullu aamma peqqinnermik siuarsaatitsilluni pinaveersaatitsillunilu sulinermi akuliutinneqarnissaat piviusumillu aalajangeeqqataatinneqarnissaat.

Inuunerittami isumagineqarpoq katsorsaaneq, pinaveersaatitsineq peqqinnermillu aallusititsinerulersaneq tamaasa ilanngullugit nutaamik eqqarsariaaseqarnissaq. Meeqqat, inuusuttut inersimasullu peqqinnermik ulorianartorsiortitsisut tungaannut iliuuseqarsinnaassusiat siunnerfigalugu tunngaviusumik peqataatitsilluni suliniuteqarlunilu aallarleriarnissaq pingaartutut isigineqarpoq. Tamatumunnga ilaatillugu innuttaasut iliuuseqarsinnaalerlutik ilisimasaasa annertusarnissaannik aamma peqqissutsimut tunngasumik ajornartorsiutaasartunut isiginnittaatsit nalinginnaasutullu isigisat pillugit oqallitsitsilernissaq siunnerfigalugit iliuusissat pilersaarusiorneqarput. Siunissami suliniutissani qaammarsaaneq, paasininneq, pingaartuutit, takorluukkat akuliutinneqarnerlu immikkoortutut pingaartutut isigineqarput.

Naalakkersuisut Inuuneritta aqutigalugu siunertaat tassaavoq nappaatit innuttaasut akornanni atugaanerusut pinaveersaartinnissaat, innuttaasullu naleqarnerusumik inuuneqalersinnerisigut, inuunermi pitsaanerusunik atugaqalersinnerisigut peqqinnerulersinnerisigullu pitsaanerusumik inuuneqalernissaata qulakkeernissaa. Aamma siunnerfiuvoq innuttaasut pissutsinut peqqissutsiminnut pingaaruteqartunut allannguutaasumik akuliunnissamut namminneq piginnaasaasa annertusarnissaat. Tamatumani eqqarsaataapput nammineq inooriaatsimik ileqqorisanillu allanngortitsineq, aamma eqqarsaataalluni avatangiisit killissaliisut inuunermilu atugassarisat allanngortinnissaat.

Innuttaasut oqartussaaqataatillugit allanngoriartortitsineq

Nunani avannarlerni misilittakkat takutippaat innuttaasuni peqqissuunissamik suliniut assigiinngitsorpassuarnik ilusilersorneqarsinnaasoq.

Naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni Inuunerittap piareersarneranut atatil-lugu pingaartippaat tamanna innuttaasut annertuumik oqartussaaqataa-tillugit allanngoriartortitsinertut ingerlanneqassasoq, innuttaasut, peqa-tigiiffiit, atuartut, politiit, sumiiffinni qinikkat, pisorta qarfiit, tamakku-ninnga immikkut ilisimasallit, KANUKOKA il.il. suliniummut siunnersuuti-nik isumassarsianillu saqqummiussinissaannut periarfissillugit.

Innuttaasut taama peqataatinneqarnissaat Inuunerittap peqqinnissanik ajornartorsiutinik innuttaasut inuunerminni ulluinnarnilu atukkaminni pingaarutilittut isigisaannik sulissuteqarnissaanut tunngatillugu pingaa-ruteqarluinnartut Naalakkersuisut isigaat. Naalakkersuisut aamma kissaatigaat innuttaasut tamakkuninngalu immikkut ilisimasallit peqa-taatinnerisigut paasineqarnerulissasoq inuuttaasut peqqissuunissaat ta-matta akisussaaffigipput inuiaqatigiinni immikkoortut tamarmik peqa-taaffigisariaqagaat, aamma peqqinnissaqarfiup kisimi akisussaaffiginn-gikkaa. Kiisalu aamma Naalakkersuisut isumaqarput innuttaasut sunniu-teqarnerat akuliutinneqarnerallu Inuunerittap tamatuma inatsisitigut illersorneqarsinnaaneranut, suliniutissat sumiiffinni innuttaasunik tunn-gaveqarnissaannut innuttaasullu peqqissuunissaat anguniarlugu sulini-arnermi innuttaasut peqataalluinnarnissaannut aalajangiisuulluinnartoq.

Innuttaasut sukumiisumik peqataatillugit allanngoriartortitsinissamik Naalakkersuisut kissaatigisaat ilaatigut ataatsimiittarnerpassuartigut, aamma innuttaasut ataatsimiitinneqartarnerisigut, kiisalu aqutsisuutit aamma suleqatigiisitaliat assigiinngitsut inuttalersorneqarnerisigut er-sersinneqarsimavoq.

2006-imiit 2012-imut

Naalakkersuisut isumaqarput innuttaasut peqqinnikkut qanoq innerat pitsanngortinniassagaanni ungasinnerusoq isigalugu suliniartoqartaria-qartoq. Inuunerittami ingerlassassat siullermik 2006-imiit 2012-imut ukiut arfinillit ingerlaneranni pilersikkiartuaarneqassapput. Tamatuma kingorna suliarineqarsimasut nalilersorneqassapput, taavalu innuttaasut peqqissusiat pillugi suliap qanoq ingerlateqqinneqarnissaa aalajangerne-qassalluni.

Naalakkersuisut pingaartuutippaat suliniut naammassineqarsinnaassaguni piviusorsioratumik angissuseqartariaqartoq, taamaattumillu innuttaasut peqqissusiat pillugu ilungersuussassat pingaarnerpaat Naalakkersuisut salliutinniarpaat. Inuunerittami pinaveersaartitsilluni suliniarnerup inger-laavarnissaa siunertaavoq, aammali pingaartinneqarpoq Inuunerittap assigiinngitsunik suliallit suleqatigiinnerat sakkortusassagaa, peqqinnis-saqarfimmi pinaveersaartitsinerup aalaakkaanerusumik aqutigineqar-nissaa qulakkiisallugu, sumiiffinni najugallit peqataanissaat qulakkeerlu-

gu innuttaasullu namminneq peqqissutsimik paarinissaanut namminneq pisinnaanerat piginnaasaallu sakkortusarlugit.

Naalakkersuisut aamma erseqqissarusuppaat innuttaasut peqqinnikkut qanoq atugaqarnerannut tunngaviusumik aalajangiisut tassaammata inuttut atugarisat. Inissiatigut atukkat pitsaanagerusut, suliffissaaleqineq annikinnerusoq, ilinniarsimassuseq qaffasinnerusoq inuttullu atugarisatigut assigiinngissutsip millisinnerqarnera innuttaasut peqqissuunissaannut pingaarutilerujussuupput. Ajornartorsiutit tamakku Inuunerittap aallartittussanngortup killissarisasa iluanni aaqqinnerqarsinnaanngillat, inuiaqatigiinnili immikkoortut assigiinngitsut tamarmik pissutsinik tunngaviulluinnartunik tamakkuninnga ilisimaarinninnissaat Nalakkersuisunut pingaarutilerujussuuvoq.

Inuunerittap innuttaasut peqqissusiata ukiuni aggersuni pitsanngortinnissaa anguniarlugu suliniarnissamut sinaakktissanik killissaliisuvoq isumassarsianillu saqqummiussiviulluni, kisiannili suliniutissat iliuusissallu tigussaasut inunnit - inuussutissarsiuutigalugu sulisuusunit innuttaasunillu nalinginnarnit – suliniummut akisussaajumaartunit ingerlanneqasapput inutsigut aningaasatigullu pisariaqartinneqartut atugassanngortinneqartussat naatsorsuutigalugit.

3. Aqutsisoqatigiit inuttalersugaanerit suliassaallu

Inuunerittap pilersikkiartorneqarnera 2003-mi ukiakkut aallartippoq, suliallu ingerlanneqarnera Peqqinnissamut Pisorta qarfiup akisussaaffigalugu.

2004-mi ukiakkut aqutsisoqatigiit Namminersornerullutik Oqartussanit, Peqqinnissaqarfimmit KANUKOKA'millu aallartitanik ilaasortallit pilersinneqarput. Aqutsisoqatigiinni sinniisuutitani ilaasortat taakku suliassaasa nalunaarsorfianni, ilaliussa q 2-mi ilanngunneqartumi takuneqarsinnaapput.

Naalakkersuisut Aqutsisuutitagitut pisorta qarfiit amerlanersaasa Inuunerittap ingerlanneqarnerani peqataatinneqarnissaat kissaatigisimavaat, pinaveersaartitsinikkut peqqinnermillu siuarsaanikkut suliap pisorta qarfiit tamakkiullugu suliarissagaat tamatumuuna anguniarlugu. Peqqinnerup, pinaveersaartitsinerup peqqinnermillu siuarsaanerulernissamik ullumikkornit annerungaartumik politikikkut ingerlatsivinni allanissaaq ilanngullugit eqqarsaatigineqarnissaat ataatsimoorullugulu akisussaaffigineqarnissaat Naalakkersuisut pingaartilluinnarpaat.

Aqutsisuutit Inuunerittamut siunnersuuteqartarnissaq tamatumalu ilusilersornerani peqataanissaq suliassaraat. Aqutsisuutit Peqqinnissamut Pisorta qarfiup tungaanut siunnersuisartutut atuussimapput.

Ataatsimeeqattaarnerit ataatsimiinnernilu siunertaq pingarneq

Aqutsisoqatigiit Inuunerittap suliarineqarneranut atasumik tallimariarlutik ataatsimiittarsimapput.

Ullut Aqutsisoqatigiit ataatsimiiffigisarsimasaat ataatsimiinnernilu siunertaasimasoq pingarneq matuma ataani takuneqarsinnaapput. Aqutsisoqatigiit 2006-ip aallartilaarnerani naggasiutaasumik ataatsimiinnissaat pilersaarutaavoq.

Aqutsisoqatigiit ataatsimiinnerat siulleq martsip 31-anni 2004
Aqutsisoqatigiit inissitsiternerat suliarianiakkallu saqqummiunneqarnera

Aqutsisoqatigiit ataatsimiinnerisa aappaat maajip 13-anni 2004
Nalunaarusiap "Kalaallit Nunaanni Innuttaasut Peqqissusiat" professor Peter Bjerregaardimit saqqummiunneqarnera suliniuteqarfigisassallu aallarnersaataasumik oqallisigineqarnerat

Aqutsisoqatigiit ataatsimiinnerisa pingajuat septembarip 23-anni 2004
Suliniuteqarfigisassat oqallisigineqarnerat

Aqutsisoqatigiit ataatsimiinnerisa sisamaat decembarip aappaanni 2004

Aqutsisoqatigiit suliniuteqarfigisassatut inassutiginiagaat suliarineqarput innuttaasullu akuliutitinneqarnissaannut pilersaarutit oqallisigineqarlutik.

Aqutsisoqatigiit ataatsimiinnerisa tallimaat juunip 16-ianni 2005

Innuttaasunik ataatsimiititsinernit suliap qiteqqunnerani nalunaaruteqarneq kiisalu suleqatigiissitalianit assigiinngitsunit tallimaasunit nalunaaruteqarneq.

Aqutsisoqatigiit ataatsimiinnerisa arfernat martsip arfineq-pingajuani 2006

Inuunerittap inaarlugu naammasisap saqqummiunneqarnera oqallisigineqarneralu

4. Inuuneritta pillugu innuttaasunik oqallis-eqateqarneq

Naalakkersuisut kissaatigaat Inuunerittami peqqinnikkut ajornartorsiutit innuttaasut inuunerminnut ulluinnarnilu atukkaminnut pingaarutilittut isigisaat sammineqassasut. Inuunerittami innuttaasut sunniuteqarnissaat akuliutinneqarnissaallu aalajangiisuulluinnartutut tamatumalu tungaanut pingaaruteqartutut Naalakkersuisut isumaqarfigaat.

Naalakkersuisut taamaattumik Inuunerittap piareersarneqarnerani innuttaasut oqartussaaqataatillugit allangoriartortitsisoqarnissaa assut pingaartissimavaat, tamatumani innuttaasut aamma tamakkuninnga immikkut ilisimasallit innuttaasut peqqissusiat pillugu oqalliseqataanisamat periarfissaqartillugit, aamma siunnersuutinik isumassarsianillu Inuunerittami atorineqarsinnaasunik saqqummiussisarsinnaassallutik.

Peqqinnissamat Naalakkersuisup innuttaasut oqartussaaqataatillugit allangoriartortitsiniarnermut atasumik 2005-imi illoqarfiit tallimat nunaqarfiillu anginerusut marluk tikeraarpai tikisamini suliffiit, kattuffiit, peqatigiiffiit, immikkut paasisimasallit kiisalu innuttaasut ataatsimeqatigisarsimallugit.

Nunatta sinnerani Sinerissami peqqinnissaqarfiit Aqutsisoqarfiat, Paarisa aamma Peqqinnissakkut Nakkutilliisoqarfik peqqinnissaqarfinnik pinaveersaartitsinermullu ataatsimiititalianik Inuuneritta pillugu oqalitsisillutik ataatsimeeqateqartarsimapput. Tamatumunnga ataatillugu peqqinnissaqarfik pinaveersaartitsinermullu ataatsimiititaliat qinnuigineqarsimapput Inuuneritta pillugu innuttaasunik ataatsimiititsisaqqullugit. Innuttaasunik ataatsimiititsinerit tamakku 2005-ip affaani kingullermi ingerlanniarneqarsimapput. Innuttaasut peqataatillugit oqallinneq 2006-imi ingerlateqqinneqassaaq - sumiiffinni peqqinnissaqarfiit aamma pinaveersaartitsinikkut siunnersortit suliniuteqarnerisigut.

Peqqinnissamat Pisortaqarfik "ingerlanissamat najoqqutassamik" innuttaasunik ataatsimiititsinermi atortussanik imalimmik sinerissami immikkoortoqarfinnut iluaqutaasinnaasumik suliaqarsimavoq. Ingerlanissamat najoqqutassaq kalaallisut qallunaatullu allagaavoq ilaatigullu imaralugit Inuunerittap piareersarneqarnera pillugu ataatsimoortumik paasissutisat, allagartaliussassaq innuttaasunik ataatsimiititsiniarluni nalunaaqarnermi atugassaq, innuttaasunik ataatsimiititsinermi nunatsinni peqqinnikkut ajornartorsiutit pingaaruteqarnerusut pillugit saqqummiussassaq, Inuuneritta kiisalu apeqqutit oqallisigitassat.

Tabel 1: Naalackersuisup tikeraartarneranut ataatsimeeqateqartarnerinullu takussutissiaq

Iloqarfiit tikeraakkat	Inuuneritta pillugu ataatsimmeeqatigisat
Nuuk	<ul style="list-style-type: none"> • Inuusuttut Inneruulaneersut, Illu'meersut, Al-leq'meersut aamma Klub 3900-imeersut • Peqqinnissaqarfik • Innuttaasunik ataatsimititsineq • Kattuffiit
Maniitsoq	<ul style="list-style-type: none"> • ATI-mi ilinniartut • Peqqinnissaqarfik • Politiit • Kommunalbestyrelsi • Innuttaasunik ataatsimiititsineq
Kangaamiut	<ul style="list-style-type: none"> • Nunaqarfimmi aqutsisut • Napparsimmaveeraq • Utoqqaat illuanni utoqqaat • Meeqqat atuarianni atuartut angajullit ilinnartitsisullu • Innuttaasunik ataatsimiititsineq
Uummannaq	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunalbestyrelsi • Iloqarfimmi suliffinni sulisut • Kommunimi nunaqarfinnilu atuarianni atorfillit • Meeqqat atuarianni atuartut angajullit • Peqatigiiffinni namminneq piumassutsiminnik sulisut • Politiit • Pinaveersaartitsinermut ataatsimiititaliat • Peqqinnissaqarfik • Innuttaasunik ataatsimiititsineq
Narsaq	<ul style="list-style-type: none"> • Meeqqat atuarianni atuartut angajullit • Pinaveersaartitsinermut ataatsimiititaliat • Peqqinnissaqarfik • Politiit • Innuttaasunik ataatsimiititsineq • Kommunalbestyrelsi • Inuili
Alluitsup Paa	<ul style="list-style-type: none"> • Napparsimmaveeraq nunaqarfimmilu aqutsisut • Meeqqat atuarianni atuartut angajullit • Utoqqaat najugaqatigiit • Pinaveersaartitsinermut ataatsimiititaliat • Innuttaasunik ataatsimiititsineq • Nunaqarfimmi peqatigiiffiit suliniuteqartut

Iloqarfiit tikeraakkat	Inuuneritta pillugu ataatsimmeeqatigisat
Tasiilaq	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunalbestyrelsi • Meeqqat atuarfianni atuartut angajullit • Peqqinnissaqarfik • Politiit • Innuttaasunik ataatsimiititsineq • TII-Tasiilaq • Utoqqaat najugaqatigiit, Blå Korsit aamma Arnat Peqatigiit • Inunnik isumaginnoqarfimmi ilaqutariillu saaf-figinnittarfianni sulisut

Ataatsimiittarnernit innuttaasut suliniuteqarfiusariaqartut aamma suliniutissavittut siunnersuutit pillugit Inuunerittamut siunnersuutinik isumassarsianillu saqqummiussinissaminnut periarfissinneqartarput.

Naalakkersuisut naliliinerat malillugu Inuuneritta siliuniutaasinnaasullu sumiiffinni assut soqutigineqarsimapput. Ataatsimiinnerni innuttaasunillu ataatsimiititsinerni takkuttartut amerlasoorujussuusimapput, innuttasullu ilarparujussui qanoq isiginninnerminnik, isumassarsiaminnik isumaminnillu saqqummiinissaminnut periarfissineqartarsimapput. Naalakkersuisut naliliinerat malillugu innuttaasut taama peqataatinneqarnerat Inuunerittap inatsisunik tunngaveqarneranik, suliniutit sumiiffinni najugaqartunik tunngaveqarneranik aamma innuttaasut peqqissusiat pillugu sulinermi innuttaasut peqataalluinnarnerannik qulakkeerutaasunut ilaassaaq.

Innuttasuut amerlasuut oqaloqataatinneqarnerannut atasumik Inuuneritta pillugu Peqqinnissaqarfimmi pisortaasut tamatumani pisortat 2004-mi novembarimi isumasioqatigiinneranni, Kalaallit Nunaanni Nakorsaanikkut Peqatigiiffimmi ataatsimiinnermi aamma Dansk Polarcenterimi oqaluuserineqartarpoq.

Innuttaasut peqqissusiat pillugu suliaq aamma tamakkuninnga sulialinnut atuagassiani aamma saqqummersitani innuttaasunut tamanut sammisinneqartuni allaatigisatigut saqqummiunneqartarsimavoq; imigassaq, pujortartarnek pualavallaarnerlu pillugit TV-kkut aallakaatitassiat pingasut radiokkut oqallitsitsinernik malitseqartinneqartut takutinneqartarsimapput, aamma radiop Ullormut Eqqarsaatigisassanik aallakaatitsisarnerini tamakku sapaatit akunnerini pingasuni sammineqarsimallutik. Inuuneritta pillugu suliaq Naalakkersuisut Inatsisartullu ingerlaavartumik ilisimatinneqartarsimapput.

Inatsisartut isumattorsaqatigiisinneqarnerat

Peqqissutsimut naalakkersuisup Inatsisartuni ilaasortat Inuuneritta pillugu apriliimi 2005 isumattorsaqatigiissippai. Isumattorsaqatigiissitsineq Peqqissaarnermik Ilinniartimmik ingerlanneqarpoq ilaatigut Kalaallit Nunaanni peqqinnikkut ukiuni makkunani ajornartorsiutaasut pillugit oqalugiartitsinikkut.

Taama katersortitsinerme siunertaavoq Inuuneritta imarisaalu pillugit Inatsisartuni ilaasortat oqalliseqatiginissaat. Inatsisartuni ilaasortat aamma suliniutip siunertaa tunuliaqutarisaalu kiisalu suliniutip ingerlanneqarnissaanut piffissalersuilluni pilersaarussiaq pillugit ilisimatinneqarput.

Inatsisartuni ilaasortat siunnersuutaat, isumassarsiaat oqaaseqaatigisaallu Inuunerittap ilusilersorneqarnerani ingerlaavartumik ilanngussunneqartarsimapput.

Innuttaasut siunnersuutaat isumassarsiaallu

Innuttaasut taama innuttaasunik ataatsimiititsisarnerni Inuuneritta pillugu isummaminnik, qanoq isiginninnerminnik isumassarsiaminnillu saqqummiussuisarsimapput. Aamma tamakkuninnga immikkut ilisimasallit arlalipparujussuit taamaaliorsimapput, tamakkunani peqataallutik peqqinnissaqarfik, politiit, kommunini sulisut sumiiffinnilu politikereit.

Qanoq isiginninnermik saqqummiussat isummersuutillu ataatsimiittarnerpaasuarni innuttaasut saqqummiussorlugillu oqallisisimasasa ilaat matuma kingulliini eqqartorneqarput.

Innuttaasut pingaernerutillugit tikkuartorsimavaat Inuunerittami inuttut atugarisat sammineqarnerusariaqartut, tamakkunani ilanngullugit inisiat qanoq pitsaassuseqarnerat, sumiffiit ilarpassuini ajortorujussuusoq. Suliffissaaleqineq amerlasuunit ajornartorsiuterujussuuartut ilaqutariinnut pitsaanngitsumik sunniuteqartutut inuttullu atugarisatigut assigiinngisutsimik annerulersitsisutut misigineqartarpoq. Aamma oqaatigineqartarpoq ilaqutariit ilarparujussui inunnik isumaginnoqarfinnit ikiorneqarnissamik pisariaqartitaminnik pissarsineq ajortut.

Imigassaq ajornartorsiuterujussuuartut, timikkut isummakkullu nakuusernerujussuarmik, kinguaassiuutitigut atorneqarnermik meeqqanillu sumiginnaanermik nassataqartartutut isigineqarpoq, aamma imerajukunnaarsagaanissamik periarfissaqannginnikkut, taamaattut malitseqartillugit ikiuniarnikkut periarfissaqannginnikkut, kiisalu ilaqutariit aamma atorneqarnerluisut meeraasa ikiorneqartannginnerisigut ajornartorsiutit imaannaanngitsut misigineqartartut oqaatigineqarluni. Tamanna peqatigalugu hash illoqarfinni nunaqarfinnilu ajornartorsiuterujussuuartut misi-

gineqartarpoq, hashimillu nioqquteqarnerup nakkutigineqarnera amigartutut isigineqarluni.

Pujortartarnej pillugu politikikkut isiginnittaatsip allanngortinnissaa innuttaasunit kissaatigineqarpoq, tamatumani pujortarfiunngitsunik aaq-qissuussisarnerit allallu innimigalugit pujortariaaseqarnissaq pimooruneqarnerunissaat pisariaqartinneqarlutik. Aamma innuttaasut ilarpassuisa erseqqissarpaat pujortarunnaarnissamut paasissutissanik ikiorneqarnissamillu pissarsiniarneq ajornakusooqisoq.

Innuttaasut ilarpassui isumaqarput meeqqat inuusuttullu ilarpassui killis-sanik perorsagaalluarnissamillu amigaateqartut. Sumiginnaasarneq siumugassaagajuppoq, angajoqqaallu ilaat meeqqamik atuarnerrannut inuunerminnilu qanoq ingerlanerannut akuliutinngippallaarlutillu peqataangippallaartarput. Aamma naammattoorneqartarpoq naartusut ilarpassui naartunerminni imigassanik, pujortartartut hashinillu ikiaroortarnermik atuisartut, aamma inoorlaat ilarpassui inuunerminni aallarteriarluarsinnaasanngitsut.

Naartuersittarnerpassuit nappaatillu atoqatigiinnikkut tunillaassuuttartut ilungersortumik akiorniarneqarnissaat aamma noqqaassutigineqarpoq. Innuttaasut ilarpassuisa uparuarpaat naartuersittarnerit amerlavallaarujussuurtut, misigisarnerarpaat naartuersinneq naartunaveersaatitut atorineqartartoq.

Imminorarnerpassuit innuttaasut isumaat naapertorlugu peqquteqarajuttarput kiserliornermik, imigassamik atornerluinermik, nikallorujussuurtarnermik, kinguaassiuutitigut atornerlugaanermik, asanninnikkut aliasuuteqarnermik inornerusutullu misigisarnermik, aamma immikkut ilisimasallit pikkorissut imminoratarsinnaasunik oqaloqatiginnissinnaasut amigaataagajuttarput.

Naggataatigut erseqqissarneqassaaq innuttaasut ilarpassuisa kalaalimernit soqutigeqigitik oqaatigisarmassuk amigaataanerarlugillu nerisassat peqqinnartut, nerisassiorneq aamma piniakkat mingutsitaasarnerat pillugit paasissutissaqarnerunissaq. Innuttaasut aamma pinngortitap timikkut siarsaaviginerunissaanut periarfissat oqaluuserisarpaat.

5. Inuunerittami iliuuseqarfigisassat

Inuunerittami iliuuseqarfigisassat arlaqartut toqqarneqarsimapput, tamakkunani ukiuni 2006-imiit 2012-imut pinaveersaartitsinikkut peqqinnermillu siuarsaanerulernikkut sakkortusisamik annertusisamillu suliniartoaqartussaalluni.

Naalakkersuisut Inuuneritta aqputigalugu innuttaasut peqqissusiatigut ilungersuussassat pingaernerit immikkut salliutillugit iliuuseqarfiginissaat kissaatigisimavaat, tamakkunani iliuuseqarfiginiagassatut toqqakkani pinaveersaartitsiniarnikkut peqqinnermillu siuarsaanerulernikkut ilungersortumik, ataavartumik ataqatigiisumillu suliniuteqarnissaq qulakkeerniarlugu. Naalakkersuisut isumaqarput Peqqinnissaqarfimmi massakkut nukissat atorlugit nunatsinni peqqinnissakkut ajornartorsiutit tamaasa ataatsikkut sakkortusisamik iliuuseqarfigineq ajornartut.

Suliniarfiussat nutaat sisamat

Iliuuseqarfiginiagassatut toqqarneqartut Inuunerittamut Aqutsisoqatigiinnit, Inuunerittami iliuuseqarfigisassatut siunnersuutiminnik decembarimi 2004 saqqummiussisunit inassutigisaapput. Innuttaasut ilarpasuisa peqqinnikkut ajornartorsiutit taakkorpiaat immikkut pingaerneruttittariaqartutut aamma tikkuartarsimavaat.

Aqutsisoqatigiit inassutigaat assigiinngitsut sisamat immikkut pingartinneqassasut makkuusut:

- Imigassaq nakuusertarnerlu, taakkununnga ilaatillugit imigassaq, hash, ajunaartarnerit, nakuusertarneq meeqqallu kinguaassiuutitigut innarlugaasarnerat
- Nerisat timigissarnerlu, taakkununnga ilaatillugit nerisat, timip aalatinnera, pualavallaalersarneq, sukkorneq aamma uummatikkut taqqatigullu nappaatit
- Pujortarneq, tassunga ilaatillugit kræft aamma pujortartartut pualluutaat (KOL)
- Kinguaassiuutitigut atoqatigiittarneq, tassunga ilaatillugit kissaatiginngisamik naartulersarnerit, naartuersittarnerit kinguaassiuutitigullu nappaatit

Aqutsisoqatigiit aamma inassutigaat imminortarneq akiorniarlugu, kigutigissuunissaq, naartusut ernisartullu kiisalu meeqqat/ inuusuttut pillugit suliniutit ingerlareersut Inuunerittami ingerlateqqinneqassasut.

Aqutsisoqatigiit inassutigisaminnut tunngavilersuutitut erseqqissarpaat iliuuseqarfigisassat tamakku iluanni peqqinnikkut ajornartorsiutilerujussuunera ullumikkut Kalaallit Nunaanni inuunermi nalilinnut misinnartumik sunniutilerujussuarnik innuttaasullu peqqissusiannik assut sunniisimasunik.

Aamma pineqartut tassaapput peqqinnikkut ajornartorsiutit Peqqinnis-saqarfimmi katsorsaanerinnakkut aqqinneqarsinnaanngitsut Peqqinnis-saqarfiullu aningaasaqarniarneranut pingaarutilerujussuit.

Kiisalu Aqutsisoqatigiit erseqqissarpaat iliuuseqarfigisassat pineqartut tassaammata pinaveersaartitsiniarluni peqqinnermillu siuarsaanerulerlu-ni suliniarfiusinnaasutut naatsorsuutigineqartut, aamma ungasinnerusoq isigalugu innuttaasut pitsaannerusumik sivilunerusumillu, peqqissutsik-kullu assigiinnginnerup minneruffigisaanik, inuusalerinissaannut ilan-gaaqquutaasinnaasut.

Aqutsisoqatigiit iliuuseqarfigisassatut inassutigisaasa tunngavigaat nalu-naarusiami "Kalaallit Nunaanni innuttaasut peqqissusiat"’’nni innuttaasut peqqissusiat pillugu naalagaaffiup ilisimatusarfiutaani, Statens Institut for Folkesundhed’imeersup suliaani taagorneqartut, ilaasortat nammin-neq suliaqarfigisaminni nammineq misilittagaat kiisalu innuttaasut ataat-simiitinneqartarnerini innuttaasut siunnersuutaat isumassarsiaallu.

Aqutsisoqatigiit Inuunerittami iliuuseqarfigisassatut inassutigisaasa suli-niuteqarfioreersunut sisamaasunut, Peqqinnissamut pisortaqrarfiup qanit-tukku sakkortusisamik suliuuteqarfigiligaanut, atatinneqarnissaat Naa-lakkersuisut kissaatigaat. Inuunerittap naammassillugu ilusilerneqar-nermini taamaalilluni iliuuseqarfissat nutaat ingerlareersullu makku suli-niuteqarfigissavai:

Tabel 2: Inuunerittami iliuuseqarfigisassat

Iliuuseqarfissat nutaat	Iliuuseqarfissani ilaatinneqarput
Imigassaq nakuusernarnerlu	Imigassaq, hash, ajunaartarnerit nakuu-sertarnerlu aamma meeqqat kinguaas-siuutitigit innarlerneqartarnerat
Nerisat timigissarnerlu	Nerisat, timip aalatittarnera, pualaval-larneq, sukkorneq aamma uummatikkut taqqatigullu nappaatit
Pujortarneq	Kræft, pujortartartut pualluutaat (KOL)
Atoqatigiittarneq	Kissaatiginngisamik naartulersarneq, naartuersittarnerit, kinguaassiuutitigit nappaatit
suliniuteqarfioreersut	
Imminortarneq	Nuna tamakkerlugu Imminortarnernik pinaveersaartitsiniarluni Anguniagaq 2005-imi aallartitaq
Kigutigissuunissaq	Kigutigissaanikkut Anguniagaq 2004-mi aallartitaq

Naartuneq erninerlu	Ernisussiornermi najoqqutassiat 2002-mi atuutsinneqalersut
Meeqqat	Meeqqat peqqissusaannik misissuisarnerit meeqqerisumillu misissorneqartarnerat pillugit nalunaarut, 2005-imi akuersissutigineqartoq

Naalakkersuisut kissaatigaat Inuuneritta aqputigalugu meeqqat inuusuttullu peqqissusiata peroriartornerminnilu atugarisaasa pitsanngorsarneqarnissaat aallunneqarnerulissasoq, taamaammallu iliuuseqarfigisassani tamani immikkut suliniutit meeqqanut inuussuttunullu sammisitat pingaarnerutinneqassapput.

Tamatumunnga tunuliaqutaasoq tassaavoq Naalakkersuisut pingaarluinartutut isigimmassuk meeqqat inuusuttullu pillugit pinaveersaartitsiniarluni peqqinnermillu siuarsaanerulerluni suliniarnerup sakkortusartariaqarnera, meeqqat inuusuttullu peqqinnartumik inuuneqarnissap tungaanut peqqinnartunik ileqqoqalernissap ineriartornissallu pilersinnissaannut periarfissaliinissaq siunertaralugu. Ukiut meeraaffiit inuusuttuuffiillu naartuneq ilanngullugu tassaapput inuunerimi innarlerneqarnissamut navianartorsiornerpaaffiit. Peqqissuunissakkut ileqqut inuunerup taamaalinerani tunngavissalerneqartarput, taamaattumillu inuunerup ilaani tamaani ilungersorluni suliniuteqarnissap sunniuteqarnerpaanissaa naatsorsuutigisariaqarpoq.

Iliuuseqarfigisassanik toqqaanermut peqqissuseq pillugu sulinikkut tunuliaqutaasut

Iliuuseqarfigisassanik toqqaanermi peqqissuseq pillugu sulinikkut tunuliaqutaasut matuma kinguliini naatsumik nassuiarneqarput.

Imigassaq nakuusertarnerlu

Kalaallit Nunaanni imigassartorneq nakuusertarnerit aamma inuttut atugarisatigit ilaqutariissutsikkullu ajornartorsiutit siumugassaanerujussuannut pissutaavoq. Tamanna aamma ilaatigit Peqqinnissaqarfimmut suliassaqaataasorujussuavoq. Imigassap atugaanera agguaqatigiissillugu milliartorpoq, taamaattorli nunani allani amerlanerni atuinermut naleqqiullugu suli annertulluni.

Nakuusertarneq kalaallini inuiaqatigiinni takussaaqaaq, nunallu inuisa inersimasut affangajaat inuunerminni arlaatigit nakuuserfigineqarsimapput imaluunniit nakuuserfigineqarnissamik imaannaangitsumik sioorasaarneqartarsimallutik. Nakuuserfigineqarsimasut kinguaassiuutigulluunniit atornerlutaasimasut peqqiinnerugajupput, tamatumani ilaatillugit nammineq naliliinikkut peqqissuseq, siviisuumik napparsimasarneq isummakkullu malunniuttartut.

Nerisat timillu aalatittarnera

Kalaallit Nunaanni aamma Canadap avannaani Alaskamilu misissuisarnerit assigiimmik takutippaat inuusaaseq allanngoriartorsimasoq timi aalatinneqannginnerulerluni, naleqqutinngitsunik nerisaqarneq puallartarnerlu atugaalerlutik. Tamanna Kalaallit Nunaanni sukkornermik nappaateqalersartut amerleriaatigerujussuarsimavaat, aamma uummatikkut taqqatigullu nappaateqalersartut amerleriarujussuarnissaannik kinguneqas-sangatinneqarpoq. Sukkorneq aamma uummatikkut taqqatigullu nappaatit katsorsarneqarsinnaanngillat toqujaarnermik kinguneqartarlutik, aamma peqqinnissaqarfimmi nukippassuarnik atuisitsisarlutik.

Pujortartarneq

Innuttaasut akornanni pujortartartut amerlaqaat. Puammikkut kræfteqalersartut pujortartartullu pualluutaannik nappaateqalersartut toqquteqartartullu ukiorpanngortuni amerliartuaaginnarsimapput. Pujortarneq aamma peqqutaasarpog allatut ittumik kræfteqalersarnernut, uummallu-lersarnermut, taqqatigut kalkeqalersarnermut, qaratsami taqqani milit-toortarnernut, kinguaassiorsinnaassutsip millineranut, anersaartuutitigut aseruunneqalernernut il.il. Pujortarnerup kinguneri imaannaannginnerpaat tassaapput toqujaarneq: pujortartartut pujortanngitsunut naleq-qiuullutik agguaqatigiissillugit ukiunik arfineq pingasunik siusinnerusuk-kut toqusarput, pujortartartullu affaasa missaat tupamik toqquteqartarput.

Kinguaassiuutitigut atoqatigiittarneq

Atoqatigiittarnerup iliuuseqarfigisassatut toqqarneqarneranut tunnga-viupput kissaatiginngisamik naartulersarnerpassuit naartuersittarnerpas-suillu. Aamma kinguaassiuutitigut nappaatit atugaaqaat, pingaartumik klamydia. Klamydia katsorsarneqarsinnaanngitsumik akuallulissutaasin-naavoq naartulersinnaanermillu annikillisisinnaalluni.

Suliniuteqarfioersut

Imminortarnerup, kigutigissuunissap, naartunerup erninerullu kiisalu meeqqat/ inuusuttut tungaasigut suliniutaareersut matuma kinguliini naatsumik allaaserineqarput. Suliniutit tamakku aallartereerput aallar-tinneqangajalerlutilluunniit, Nalakkersuisulli kissaatigaat tamakku Inuu-nerittami ilanngullugit aalajangiusimaneqarlutillu sakkortusarneqassa-sut.

Imminortarneq

Imminortarneq ullumikkut Kalaallit Nunaanni toqujaartarnernut amer-lanerpaanut peqqutaasarpog. Nunap inuisa affaat ilaqutariit iluanni

ikinngutilluunniit akornanni imminortunik nalaataqarsimasuupput, inuusuttullu ilarpaalui imminorniartutik imaannaangitsumik eqqarsartarput.

Taamaammat Naalakkersuisut Imminortarnernik pinaveersaartitsiniarluni siunissamut 2004-mi nuna tamakkerlugu atuuttussanik pilersaaruisiorput. Taama nuna tamakkerlugu suliniummi iliuuserineqartartut annerusumik ataqatigiissaarnerisigut sakkortusarnerisigullu imminortarneq imminoriartarnerlu akiorniartut suliniarneq sakkortusarniarneqarpoq. Ingerlassaq tamanna peqqinnissaqarfiup nammineq aningaasassarisaasa iluanni aningaasalersugaavoq ukiunilu pingasuni 2005-imiit 2007-imut ingerlanneqassalluni.

Kigutigissuseq

Kigutigissaanerup pitsaassusia innuttaasullu ataatsimut isigalugit kigutigissuseq pitsanngorsarniarlugit Peqqinnissamut Pisortaqarfik 2004-mi Kigutigissutsimut ataatsimoortumik Siunissamut Pilersaarusiamik suliagarpoq. Pilersaarusiame suliniutissat ukiuni 2005-imiit 2010-mut piviusunnngortikkiartuarneqartussat assigiinngitsut allaaserineqarput, tamakkununga ilanngullugit kigutigissaaneq pillugu nutaamik nalunaarusiornissaq, nakorsartittut elektroniskimik allagartalersorneqalernissaat, kigutit nakorsaannik sulisussarsiortarnerup pitsanngorsarnissaa aamma sumiiffinni kigutigissaasut peqqinnermik siuarsaanerulerluni suliniutinik aalajangersimasunik anguniagassinneqarnissaat.

Naartuneq erninerlu

Peqqinnissaqarfik naartunermut, erninermut erneqqammernermullu ata-sumik isumassuinissamut najoqqutassanik nutaanik 2002-mi suliagarpoq. Taama najoqqutassiornermi siunertaapput naalungiarsuit toqusartut ikilisarnissaat arnallu naartusut ilaqutaasalu ikiorserneqartarnerisa pitsanngorsarnissaat, naartunerup arnamut, meeqqamut ilaqutariinnullu ataatsimut sapinngisamik toqqissisimanarnerpaamik misigineqarsinnaalersinnissaa.

Meeqqat

Meeqqat peqqissusaannik misissuisarnerit meeqqerisumillu misissorneqartarnerat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat tunuliaqutaralugu tamatuma tungaatigut nutaanik najoqqutassiorpoq.

Najoqqutassiatigut meeqqat inuusuttullu sumi najugaqarnerat apeqqutaatinnagu atuartussaaitaanerisa atuukkunnaarnissaa tikillugu pinaveersaartitsinikkut peqqinnermillu siuarsaanerulernikkut assigiiaartumik neqeroorfigineqartarnissaat aalajangersarneqarpoq. Meeqqat ataatsimik ukioqalersimangitsut, meeqqat inuusuttullu immikkut pisariaqartitsisut,

atuarfinni ulluuneranilu meeqqerivinni kiisalu akiuussutissalersuinissamik pilersaarut immikkut salliutillugit suliniarfiusussaatinneqarput.

6. Suliassap ingerlateqqinnissaa

Inuuneritta Inatsisartut 2006-imi ukiakkut ataatsimiinnissaanni saq-qummiunneqarumaartoq naatsorsuutigineqarpoq, tamatumalu kingorna suliniutissat ukiut 2006-miit 2012-imut ingerlanerini piviusunnortiterneqassallutik.

Inuunerittami iliuusissat tigussaasut

Inuuneritta naammassillugu ilusilerneqarpat iliuuseqarfigisassat assigiinngitsut tamarmik immikkut iluiniissapput

- pinaveersaartitsiniarluni peqqinnermillu siuarsaanerulerluni suliniarnermi pilersaarutit allaatigineqarneri
- pinaveersaartitsiniarluni peqqinnermillu siuarsaanerulerluni iliuusissat tigussaasut allaatigineqarneri
- 2006-imiit 2012-imut pinaveersaartitsiniarluni peqqinnermillu siuarsaanerulerluni sulinermi siunnerfik

Pinaveersaartitsinikkut peqqinnermillu siuarsaanerulernikkut suliniutissatut toqqarneqartuni aallaavigineqarput innuttaasut siunnersuutaat isumassarsiaallu, aamma suleqatigiissitaliat assigiinngitsut tallimaasut 2005-ip affaani siullermi pilersinneqartut inassutigisaat. Kapitali 5-imi eqqaaneqartutut innuttaasut imigassamut, nakuusertarnermut, nerisanut, pujortartarnermut, atoqatigiittarnermut il.il. tunngatillugit peqqinniikkut ajornartorsiutit aqqikkiartornissaat siunertaralugu iliuuserisassatut arlalippassuarnik siunnersuuteqartarsimapput.

Immikkut paasisimasagarluartutut suleqatigiissitaliat assigiinngitsut tallimaasut innuttaasutulli anguniagassanik sulissutigisassanillu aallartittariaqartutut isigisaminnik arlalinnik siunnersuuteqarsimapput. Suleqatigiissitaliat tallimat taakku makku sammisimavaat:

- Imigassaq nakuusertarnerlu
- Nerisat timigissartarnerlu
- Pujortarneq
- Kinguaassiuutitigut atoqatigiittarneq
- Inuunerittap nalilersorneqarlunilu alaatsinaatarineqarnissaa

Inuunerittami iliuuserisassat tigussaasut toqqartorneqarlutillu piviusunnortiternerini aallaaviusaaq peqqinnikkut ajornartorsiutit assigiinngitsorpasuit tungaasigut ataatsimoortumik suliniarnikkut aatsaat aqqineqarsinnaasut; qitiusumiit aamma sumiiffinni ataasiakkaani, suliniutit assigiinngisitaartorpasuit atorlugit innuttaasullu pinaveersaartitsiniarluni peqqinnermillu siuarsaanerulerluni suliniarnermi peqataanissaat akuutinneqarnissaallu pingaartinniartuarlugit.

Inuunerittap piviusunngortinnissaa

Inuunerittami suliassat piviusunngortiterneqarnissaat 2006-imi ukiakkut suliniutissap saqqummiunneqareerneratigut aallartinneqassaaq, taavalu 2012-ip tungaanut ingerlassalluni. Inuunerittap suliarineqarneranut atatillugu suliniutissat ataasiakkaat qanoq pilersaarusiornissaannut, piviusunngortinneqarnissaannut naliliiffigineqartarnissaannullu pilersaarusiortoqassaaq annikitsualuttai ilanngullugit.

Peqqinnissamut Pisortaqarfimmi Innuttaasuni Peqqinnissamut Immikkoortorta q pilersinneqarpoq, taannalu Paarisamik ingerlassaqarnermi saniatigut Inuunerittap piviusunngortinnissaanut alaatsinaanneqarnissaannullu akisussaassaaq.

Inuunerittami sulissutigineqarumaartut peqatigalugit sumiiffinni peqqisutsimut tungasumik ingerlassassanut aningaasanik immikkoortitsisoqassaaq inuunnaat peqataanissaata sumiiffinnilu piviusunngortiterinissap sakkortusarnissaat siunertaralugu. Timersornikkut aamma utoqqaat peqatigiiffiisa, isumaginninnikkut suliffeqarfiit, pinaveersaartitsinermut ataatsimiititaliat, atuarfiit il.il. aningaasanik Inuunerittamut sammisumik sumiiffigisaminni peqqisutsimut tunngatillugit ingerlanniakkanut atu-gassaminnik tassannga qinnuteqartarsinnaassasut siunertaavoq.

Inuunerittap nalilerneqartarnissaa alaatsinaanneqarnissaalu

Inuunerittamut atasumik naliliisarnissaaq alaatsinaassinissalu pilersaarutigineqarput.

Naliliinermi pineqarpoq Inuunerittami ingerlassassatut pilersaarutaasut qanoq annertutigisumik naammassineqarnerisa naliliiffigineqartarnissaat.

Inuuneritta ineriartuaartutut ingerlanneqassaaq, tamatumani suliniutissat atortussanik sulisussanillu atugassanngortiterineq naapertorlugu aallartinneqartassallutik, suliniutaasullu ingerlaavartumik nalilersorneqartassallutik naleqqussarneqartarlutillu. Naliliisarnissami suliniut ataatsimut isigalugu aamma sumiiffinni nunalu tamakkerlugu suliniutit tigussaasut pineqartassapput aammalu ilaatigut suliniutit aallartinneqartut kiisalu pilersaarusiortnerat, piviusunngortinneqarnerat suliniutillu naammassineqartut qanoq sunniuteqarnerat nalunaarsorneqartassallutik.

Iliuserineqartuni arlaqartuni ingerlassanut assigiinngitsunut anguniagassat immikkoortuinik pilersitsisarnissaaq tamakkulu ingerlaavartumik nalilersortarnissaat pissusissamisuuginnassapput.

Alaatsinaassinermi pineqarpoq peqqinnikkut anguniakkat Inuunerittami aalajangersarneqartut anguneqarnerisut nakkutigineqarnissaat. Innuttaasut peqqissusiata alaatsinaanneqarnerani peqqinnikkut angu-

niakkat pingaarnert aamma peqqinnikkut anguniakkat aalajangersi-
maqqissaartut toqqakkat ilanngunneqassapput.

Inuunerittap alaatsinaaneqarnissaa paasissutissat nalunaarsuiffinni pio-
reersuneersut kiisalu inersimasut atuartullu misissuiffigineqartarnerisigut
ingerlanneqassaaq. Alaatsinaassinermi taamaalilluni iluaqutigineqartus-
saapput nalunaarsuiffiit nunamut tamarmut atuuttut pioreersut, soorlu:
toqquataasunik nalunaarsuiffik, nakorsiartunik nuna tamakkerlugu nalu-
naarsuiffik, kræfteqartunik nalunaarsuiffik, inunngortunik nalunaarsuif-
fik, peqqinnissakkut nakkutilliisoqarfiup nappaatit tunillaassuttartut
naartuersinnerillu pillugit nalunaarsuiffii, kiisalu Kalaallit Nunaanni Naat-
sorsueqqissaartarfiup nalunaarsuiffiisa ilaat.

Inuit ataasiakkaarlutik peqqissutsimut attuumassuteqartutigit pissusi-
lersuutaasa (soorlu imigassap, pujortartarnerup, nerisat, pualavallaarne-
rup il.il. tungassigut) allanngoriartorneq aatsaat innuttaasut meeqqat
inersimasullu ingerlaavartumik misissuiffigineqartarnissaannik najoqqu-
tassiakkut pisinnaavoq. Innuttaasunik misissuinerit tamakku inernerit
Kalaallit Nunaanni Peqqissutsikkut Pissutsit'nut (1993-1994), meeqqat
atuartut misissorneqarnerinut aamma Peqqissutsikkut Pissutsit malitse-
qartinnissaannut 2005-2007-mi ingerlanneqartussamut sanillunneqar-
sinnaapput, taamalu tassa peqqinnikkut pissusilersuutit allanngoriartor-
neranni piffissat uiguleriiaat pilersinneqarsinnaapput.

Inuunerittap ingerlaavartumik naliliiffigineqartarnissaanut alaatsinaan-
neqarnissaanullu ilanngullugu Peqqinnissamut Pisortaqarfimmi kisitsisit
pingaarnert toqqakkat atorlugit innuttaasut peqqissusiata allanngoriar-
torneranik oqaluttuurtumik ukiumoortumik nalunaarusiortarnissaq piler-
saarutigineqarpoq. Taamaattorli malugeqquneqassaaq peqqissutsimut
uuttuutit amerlanerpaartaat arriitsuinnarmik allanngoriartortarmata,
taamaammallu innuttaasut peqqinnikkut pissusiata arriitsuinnarmik al-
lanngoriartornissaa naatsorsuutigisariaqarmat.

7. Aningaasanut tunngasut

Suleqatigiissitaliat innuttaasullu ataatsimut kattullutik suliniutissanik 200-t sinneqartunik siunnersuuteqarsimapput. Tamakku katersorneqarput massakkullu Peqqinnissamut Pisortaqarfimmi misissuataarneqarlutik. Suliniutissat nutaat katillugit ukiumi siullermi 100 millionit sinnerlugit akeqartussat, ukiunilu tulliini 80 millionit miss. akeqartussat siunnersuutigineqarsimapput.

Inuuneritta ukiut arfinillit ingerlaneranni pisussatut isigisariaqarpoq. Naalakkersuisut suliniutissanut nutaanut siunnersuutisarineqartut tamakku 2007-imut Aningaasanut inatsisissami sinaakkusiussassat aalajangersarnissaannut atasumik pingaarnersiorlugit tulleriaassavaat.

Pinaveersaartitsiniarluni suliniutit amerlanerit ataatsimut aningaasat tungaannit isigalugit tassaasarpur siunissamut aningaasaliissuteqarnerit. Aallaqqaammut aningaasartuuteqangaatsiartariaqarpoq, "isertitassalli" ukiualunnik kingusinnerusukkut nalliuttussaallutik. Pinaveersaartitsiniarluni peqqinnermillu siuarsaanerulerluni ungasinnerusiq isigalugu peqqinnissaqarfiup pineqartutigut aningaasartuutaasa ikilisarnissaat apeqqutaajuaannartanngilaq, apeqqutaanerusalunili aningaasartuutit suliniartoqanngikkaluarpat amerlinissaraluamissut atsigisumik amerlinnginnissaat. Taarsiullugu innuttaasut aningaasat taakkorpiaat atorlugit sivi-sunerusumik aamma inuunerissaarnerullutik inuunissamut periarfissineqartarput.

Siunnersuutisarineqartut ilaat pinngitsoorani aningaasartuuteqarnerulernissamik nassataqartussaannngillat, siunnersuutit ilaat allatigut suliaareersuupput taamalu soorlu Naalakkersuisut meeqqanut atugassanngortitaannit aningaasalersugaareerlutik imaluunniit meeqqat sumiginnakkat pillugit Naalakkersuisut suliaannit piviusunngortinneqareerlutik. Pisortaqarfiit 2007-imut aningaasanut inatsisissamut siunnersuutip saqqummiutinnginnerani suleqatigeeqqissaassapput suliniutissallu ataqatigiissaarnissaat qulakkeerniassallugu.

Misissueqqissaarnissat, nassuiaanerit, suleqatigisartakkat allanngorneri, paasissutissiineq, nalilersuineq, inatsisiliorneq, oqaloqatigiittarnissamik neqeroorutit, atuartitsineq il.il. sulisussanik pisariaqartitsiviupput. Soqutiginnittuusut namminneq suliassarisaasa iluanni suliniutinik nutaanik ingerlassissagaanni sulisorisat suliassaasa pingaarnersiorlugit tulleriaarneqarnerat allanngortittariaqarpoq, aamma Inuuneritta sunniuteqasappat pisariaqartussatut aningaasassaritinneqartut sulisussarisallu iluanni pinnaasutut naatsorsuutigineqarsinnaanngilaq.

Inuunerittap piareersarnerata inaarsarnissaanut kiisalu innuttaasut nalinginnaat sumiiffigisaminni piviusunngortitsiniarnermi peqataanissaat annertusarniarlugu peqqissutsimut tunngasumik ingerlassassanut anin-

gaasanik immikkoortitsinissamut 2006-imut Aningaasanut inatsisissamut siunnersuummili katillugit 1,4 mio. kr. ilanngunneqarput. Aningaasaliis-sutit taakku 2006-ip naanerani atorunnaartussaapput.

Iliussaq 1: Piffissalersuut

Inuuneritta 2006-imi ukiakkut Inatsisartunut saqqummiunneqassaaq. Suliniutissaq ilusilersorneranut atatillugu 2004-mi 2005-imilu assigiinngitsorpasuit ingerlassaartoqarsimavoq. Ingerlassat tamakku matuma ataani takuneqarsinnaapput.

2004
<ul style="list-style-type: none"> • Aqutsisoqatigiinnik pilersitsineq. Aqutsisoqatigiinniipput Namminersornerullutik Oqartussat, Peqqinnissaqarfiup aamma KANUKO-KA'p aallartitaat assigiinngitsut • Nalunaarusiaq "Kalaallit Nunaanni innuttaasut peqqissusiat", professor Peter Bjerregaardip, Statens Institut for Folkesundhed'imeersup allagaa saqqummersinneqarpoq. Kalaallit Nunaata inuisa peqqissusiat uuttuiffiusussatut toqqakkat tunngavigalugit nalunaarusiami allaatigineqarput, taannalu Aqutsisoqatigiit sulinerata ingerlaqqinnerani paasissutissanut ilanngunneqarpoq • Aqutsisoqatigiit Inuunerittami iliuseqarfigisassanik inassuteqarput
2005
<ul style="list-style-type: none"> • Peqqissutsimut Naalakkersuisoq illoqarfinni assigiinngitsuni ataatsimeeqateqaaqattaarpoq innuttaasunillu ataatsimiititsisarluni, Inuunerittap imarisaa pillugu innuttaasut oqalliseqatigisarlugit • Immikkut paasisimassallit suleqatigiissitaliat assigiinngitsut tallimat pilersinneqarput. Taakku iliuseqarfigisassaani tamani immikkut anguniagassanik suliniutissanillu, suleqatigiissitaliat Inuunerittamut ilaatillugit aallartinneqartariaqartutut isigisaannik assigiinngitsunik inassuteqartiterput • Inatsisartunik isumattorsaqtigiissitsineq, Ilaasortat Inuuneritta oqallisigalugu • Inuunerittami sulissutigisassanik tigussaasunik toqqartuineq • Inuunerittassamut missiliuusiaq siulleq suliarineqarpoq
2006
<ul style="list-style-type: none"> • Inuunerittassaq ukiakkut ataatsimiinnermi Inatsisartunut innuttaasunullu tamanut saqqummiunneqassaaq • Sumiiffinni peqqissutsimut tunngasumik ingerlassassanut aningaasanik immikkoortitsisoqassaaq, taakkunannga peqatigiiffiit suliffeqarfiillu aningaasanik ingerlanniakkanut Inuunerittamut atuumassuteqartunut atugassaminnik qinnuteqarsinnaassapput. • Inuunerittami sulissutigisassat aningaasalersornissaannut amerlanerpaaffissaliisoqassaaq. • Sulissutigisassat niviusunnaortiternerat aallartissaaq. 2012-in

tungaanut ingerlassalluni

- Inuunerittap naliliiffigineqartarnissaanut alaatsinaanneqarnissaanullu pilersaarusiortoqassaaq

Iliussaq 2: Aqutsisoqatigiit suliassaannut najoqqutassaq

Tunuliaqutaasoq

Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu naalakkersuisoq Inuunerittassamik 2006-imiit 2012-imut atuuttussamik pilersaarusionsuppooq. Inuunerittami innuttaasuni nappaataanerusut, navianaataasartut, immikkut sullinniarneqartut, pinaveersaartitsineq aamma peqqinnermik siuarsaneq aallunneqarnerussapput.

Inuunerittassaq piareersarneqassaaq Peqqinnissamut Pisortaqarfik, Statens Institut for Folkesundhedimi Afdeling for Grønlandskforskning aamma aqutsisoqatigiit peqqinnissaqarfimmut pisortaqarfinnullu suliannut attuumassuteqartunut sinniisunik ilaasortaartoq suleqatigiissillugit.

Inuunerittap siunertaaraa

- piffissami 2006-imiit 2012-imut innuttaasut peqqissusiatigut anguniagassanik piviusunik toqqaanissaq erseqqissaanissarlu,
- innuttaasut peqqinnerulersinniarlugit anguniarumasanik saqqummii-nissaq iliuusissanillu tigussaasunik toqqaanissaq,
- innuttaasut akornanni peqqinnerulernissap pinaveersaartitsinerullu pimoorunneqarnerulersinnissaat,
- innuttaasut namminneq peqqissutsiminnut akisussaaqataanerata allisarnissaa,
- innuttaasut namminneq peqqissusertik nappaatitillu qanoq misigigaat pillugu paasissutissarsinissaq.

Aqutsisoqatigiit siunertaat suliassaallu

Aqutsisoqatigiit Peqqinnissamut Pisortaqarfiup tungaanut siunnersuisutut sulisussaapput. Aqutsisoqatigiit Inuunerittassamut siunnersuuteqartassapput tassumalu ilusilersornerani peqataassallutik.

Aqutsisoqatigiit suleqataaffigisassaat tassaapput,

- Inuunerittami anguniakkat suut aallunneqarnerussasut toqqarlugillu erseqqissarnissaat,
- Inuunerittap sulissutiginerani anguniagassanik aalajangersaanissaq,
- Innuttaasut peqqinnerulersinniarlugit sulissutigisassat tigussaasut pilersaarusionsorlugit aqqissuutissallugit.

Naatsorsuutigineqarpoq Aqutsisoqatigiit suliartik 2006-imi upernaakkut naammassissagaat.

Aqutsisoqatigiinni ilaasortat *

Peqqinnissamut Pisortaqarfiup sinniisai pingasut

Ineqarnermut Attaveqarnermullu Pisortaqarfiup sinniisaa ataaseq

Kultureqarnermut, Ilinniartitaanerumut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Pisortaqarfimmit sinniisoq ataaseq

Aalisarnermut Piniarnermullu Pisortaqarfimmit sinniisoq ataaseq
Inuussutissarsiornermut, Nunalerinermut Suliffeqarnermullu Pisortaqarfim-
mit sinniisoq ataaseq
Namminersulernissamut Pisortaqarfimmit sinniisoq ataaseq
Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisortaqarfimmit sinniisoq ataaseq
Ilaqutariinnermut Pisortaqarfimmit sinniisoq ataaseq
Aningaasaqarnermut Pisortaqarfimmit sinniisoq ataaseq
Sinerissami Peqqinnissaqarfiit Aqutsisoqarfiannit sinniisoq ataaseq
Peqqissaanermik Ilinniartarfimmit sinniisoq ataaseq
Dronning Ingridip Napparsimmavissuanit sinniisoq ataaseq
Peqqinnissakkut Nakkutillisoqarfimmit sinniisoq ataaseq
KANUKOKA'mit sinniisoq ataaseq

Peqqinnissamut Pisortaqarfik siulittaasuvoq. Peqqinnissamut Pisortaqarfik
allatseqarfittut atuuppoq.

Ataatsimiinnernit imaqarniliat aqutsisoqatigiinni ilassortanit akuerineqaree-
raangamik nassiussuunneqartarput.

Aqutsisoqatigiit suleriaasiat

Aqutsisoqatigiit qanoq suleriaaseqarnissartik qanorlu akulikitsigisumik ataatsi-
miittarnissartik namminneq aalajangertarpaat.

Namminersornerullutik Oqartussat, martsip arfineq aappaat 2004

Asii Chemnitz Narup / Jørgen Dreyer

Naalakkersuisoq Pisortaq

* Taaneqassaaq Akileraartarnermut Pisortaqarfik Naalakkersuisut noq-
qaaneratigut aamma Aqutsisoqatigiinni peqataasimammat. Namminer-
sulernissamut Pisortaqarfik aamma Aalisarnermut Piniarnermullu Pisor-
taqarfik sulisussaaleqinertik atortussaaleqinertillu pissutigalugit Aqutsi-
suutitani peqataajumasimangillat.